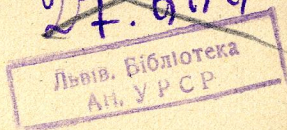

С. К. ШИРЕН
-КО.

My

neisee

~~27.606.~~

ПРУЖІНЬ

06
10

СЕРГІЙ КУШНІРЕНКО

ПРУЖІНЬ

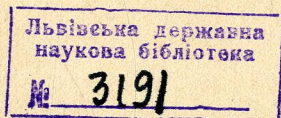
ПОЕЗІЇ

2
конт

Л Ї В І В

1 9 3 8

Ш5(2-4u)5-65944 · Іншісату

Обгортка Ніла Хасевича.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

МОЛИТВА.

Як сонце за верхи зайде димчасто
І в садках запахне листям в'ялим,
Зводжу очі в далечинь прекрасну
І цілую усмішки несталі...

Там, де осінь зачала в хмарах
Вибухнули вогнища з костриці,
Наче хто біблійну таємницю
Зав'язав і пересипав жаром....

Йду в поля аж ген, на самі взгір'я
Й жадібно здіймаю руки в небо:
Боже! Глянь, на моїм серці ліру
Вирито колись руками Феба...

Чи тому, як дим вінчальний, смуток,
Чи тому горять глибокі ночі?
Знаю: пить мені життя отруту,
Але ж я вина — похмілля хочу!...

Боже! Дай думкам барвисту тонкість
І коли вже мерехтять вітрила,
Влий же мені в душу стільки сонця,
Щоб у ній аж клекотіло!...

ШЛЯХ.

В нерівних чергах дні розхристані
Й повзе життя — стобарвна гидра,
А в бурунах десь будучинь зависла,
Що надбіжить і спокій видере...

Бредеш і слухаєш як час хвилює.
Вгощає вітер запахом околиць —
Люби ж цей гін, коли над ним пануєш,
Що йде — пройде й не вернеться ніколи.

Затримуєшся звіром нюхать далеч.
Відкритий семафор — за обрій кличе,
І знаєш: буде ще терпінь не мало
І знов несеш задумане обличчя...

Та незміримо поле, хоч від ґрунту
Палають ноги й кров на сонці в'яне.
Оглянешся: росте зелене рупо
І на списках — встає вогнистий ранок.

ПОКЛИКАННЯ.

Словесний аромат любить родивсь на світ він білий,
Плекати витончені барви й звуки повсякчасно...
Читачу любий мій, лиш тільки вслухайтесь. Ось ясне:
„Шумить колосся” й темне: „враз бори загомоніли”...

Краса в дитинстві вже крізь душу пропливла рікою
І кораблем казковим в заобрійні шуми вабить...
О, так. Назавше в’їлись в серце аксамітні лапи
І я не знаю, де границя по-між ним та мною.

Колись вогнів короною сипне прозорий ранок.
Ви стрінете його. І він вам скаже випадково:
Слухайте, яке дзвінке, яке співуче слово:
Рамайна!...

В ДОРОЗІ.

І знов захрясло сонце за левадами
Й спинились пологливі вітряки,
І верби, золотими колюмнадами,
Прощали погасальний смолоскип.

Глибоко десь подався шлях закурений.
Зависла там журлива далечінь
І гасло небо кров'ю опурпурене
І линув полем монотонний дзвін...

Куди й пощо — тривожились околиці.
В оселі кликав пелехатий дим
І било серце невгомним молотом,
Що я бездомний, що я сам один...

МАНДРИ.

Щасно, весело й зовсім не пізно
Йти в зелені безкраї мені.
Все життя моє в'яжеться в пісню
І жевріють задихано дні...

Гурт акації і церква над Бугом.
Ластівок щебетливі рої...
Я не знаю чи буду тут вдруге
О, зміїста красо течії!...

Синій ліс ген, на прогульку кличе.
Спілий серпень палає вогнем.
Ми багато ще сонця позичим
І рікою в лиман попливем....

Це дрібниця, що вересень скоро,
Що цвітуть георгіній снопи.
Теплі спомини дійсність поборе
А в мріях ми будем — скупі...

НА ОЗЕРІ.

Сонце в воду золоті пружини кицуло.
Люба, — глянь яке блакитне люстро,
Скільки рибок увсебіч полинуло
Скільки лілій білих, пишноустих!...

Ти биндою своє волосся перев'яжеш
І в човен сядеш юна, екзотична,
Наші весла замигтять музично
І схвилюємо ми неба пряжу...

Хвилини цих навіть сон розкішний не замінить.
Сміятись нам. Дивитися як широко
В таріль дзеркальну буде бить проміння,
Як спатиме дрімучий, темний бір...

ЧЕРВЕНЬ.

Дзвінкучим луком випнулись вражіння.
Гуляють сонця міліони іскор.
Весь день далека, заобрійна синь
Сувої хмар нанизує на низку...

Біжать полями гребенясті хвилі.
Хитливо вітер нагинає маки.
Ровом, де в небо вистрілив будяк
Шовковокурно жито задиміло...

Маліє тінь. Даремно сочний ранок,
Як тільки в дзвін ударив горизонт,
Росою вмив та й виструнчив рум'янки —
Вони ж такі безпомічні і сонні...

Нагрітий порошок — м'якший від постелі
І от, неначе в казці хризолітній:
Ллють жайворонки золото з блакиті
Й рухливі вітряки міражі мелять...

Від сонця та тепла — в душі лоскоче.
Суграйність м'язів будить кров у жилах.
Чому ж так пружно серце жити хоче,
Так битись хоче з усієї сили!...

ПІСЛЯ ДОЩУ.

Я. Бичковському.

Просторість дня відкрила сині очі.
Кошмарним сном відгукотіла стума
І от вже сонце й знову дятел строчить —
Бадьорим альбатросом в'ється думка...

Запахли липи переможно — п'яно,
Дрожить проміння в обважнілих гонах.
Всім тілом в небо випнувся курган,
Де лук веселки безпорадно тоне...

Рясніють вишні, святочно блискучі.
Закреслив диск далекосіяжні мети
І все ще день і все жита шумучі
Й повітря, наче скибка хліба з медом...

ВЕРЕСНЕВЕ.

Запахло вереснем. Чіткі сузір'я
Горять в ночі на темносиній плахті,
А дні стоять бездонні, мов сафіри
І ревно свіжі ще берези плачуть...

В соломній кураві гуде машина.
Хвилює пас під реготи мотору.
Туркоче гнівно соняшний розгін
І лине, лине сміх жіночий вгору...

В садках вже пусто. Обтрясли дерева.
Оранжево надбарвив каштан листя.
І трубить вітер пісню овочеву,
Де по осінньому гілки сплелися...

ОСІННІЙ МАЛЮНОК.

Здалека вдарив монастирський дзвін.
З журбою попливла молитва у безкраї,
А в полі на ровах — чебрець і материнка
І пастушки в каміння грають...

А в полі дим і пестрії корови.
От в жовтий березняк зайшла молитись осінь.
Вона — селянка скорбна й вічно чорноброва
Проста така й звичайно — боса...

В сувої вечора закутався захід.
Міжхмарна прорідь запалахкотіла вуглем.
Хвилина, дві і сонце показало з жахом
Своє кармін-обличчя кругле...

НАДБУЖАНСЬКА ОСІНЬ.

Євгенові К.

Сіють. Нове зерно виблискує в повітрі.
Поважно розпорошують його селяни
І дивовижно пролітає над полями
Бабине літо....

Осінь. Тут, по-над Бугом так мабуть що року
Синіють дні і дивним сном стоїть затишшя
І листя мідного Зефіри не колишуть
Смаглявощокі...

На лузі в'ялою лозою, сіном пахне.
Погідно й мертво доокола, аж по обрій.
Лиш думу думаючи скорбні хлібороби
Ходять пта́хами...

Сіють. Нове зерно виблискує в повітрі.
Поважно розпорошують його селяни
І дивовижно пролітає над полями
Бабине літо...

ДИТИНСТВО.

Ранок.

Вийдеш бувало на ганок —
І бачиш: літо боже
Струїться, мов сон хороший
Пахнуть квітки і м'ята,
Берези в задумі стоять.

Десь на верхів'ях садів
Іволги золото п'ють.
А може малину клюють —
Музика. Гомін. Спів
З царства кущів...

А глянеш в поля — назад
І закурений шлях непокоїть
І біжать, в перспективу біжать
Бересті, мов зелений поїзд...

Крадькома перескочивши пліт
Цілий день у житах проблукаєш,
А чого і по що — сам не знаєш.
Це тоді, як дванадцять мав літ...

27.606.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Я.

Спортова циклістка, англійський кашкет,
В очах і не свято й не будень,
Та мідно співають про соняшний лет
В трикутник опалені груди...

Босяк — не босяк — так подумає хтось, —
Загострене око прижмурить
Мені ж наплювать. От вікно зайнялось,
Де любов моя плямить в пурпурі...

Всі вулиці знаю, всі парки, сади
Й вони мене блудного знають...
Люблю, та скорботно в гаях самоти,
А дні, наче лебедів зграї...

Львівська державна
наукова бібліотека
№ 3191

В АЛЬБОМ.

І для кого оця ніч затишна
З місяцем, з мозаїкою неба,
Що збудила пристрасті колишні,
Що сплела жагу нових потреб...

І кому краса пустих просторів,
Серце моє хмарне, скам'яніле!...
Наче знов прийшла весна з-за моря,
Ніби куш зацвів сніжисто-біло...

Зникла стежка в пізніх сіножатах
Тихо, тихо Буг срібlistий линує...
Хто ж це, хто в думках моїх крилатих,
Спалахнув заіскреним рубіном!?

НАРОДЖЕННЯ.

Лиш тільки усміх, кинутий свавільно
та дивна проболоть очей веселих...
І вже гарячим вітром в душу віє,
Де соковито луки зеленіють,
Де сонце буйні плями стелить...

Лиш тільки музики дрібний промінчик
І чорним птахом смуток затріпоче
Залишить слід глухого шамотіння...
І попливе настроїв срібна піна
І зацвітуть верхів'я озолочені...

Чи це тому, що випала погода,
Що сині хвилі пружаються під лісом?
Ми в буднях множимо свої турботи,
А тут ось ллються буркотливі води,
Й мереживом прозорі хмари висять...

Чи це тому, що журавлі вернулись
І в голих парках — запах приємніший?
Дивіться: — золото в квадратах вулиць!
І райдужно якось до вас і чуло
Лоретта Юнг всміхається з афіши...

ДІВЧИНІ.

В твоїй душі запалено вогонь
На збочах ще блакитного дитинства
І він заблис, мов дорогий яхонт,
Щоб жить і поривати безупинно...

Не так давно виспівували ранки.
Один із них збудив тебе — дорослу
І ти ступивши на шпильясту грань —
Назавжди попросила ігрищ розкіш...

Луною інші дні побігли шпарко.
В стрільчастих перспективах — синь жорстока
Тобі ж іти розважним, чесним кроком
Й любить життя, як музикові арфу.

Фантазія твоя веде у дійсність:
Прийдуть на світ стрункі, смагляволиці
З плечима під ремінь, під ладівниці... ---
Не даром в лоні світяться надії!..

І коли знову розцвітуть пожежі
Чутлива будеш, але й горда — рада.
Залишиться тобі лиш гомін дефіляди
І снитимуться штурми... звинні стежі...

Але й тоді ти в поле вийти схочеш
Так як в дитинстві — вітрові на втіху.
„Добридень!” — крикне він, загляне в очі,
Зірве капелюха й полине сміхом...

ОСІННІЙ ЛИСТ.

Галми Л.

Поглянь: це знову загіздилась осінь
І знов з книжками учні, учениці...
Крик журавлів десь аж з-під хмар доноситься
І в сіножатах вже остання косовиця...

Тепер я думаю про винне листя,
Про подорож весни в автомобілях...
Звичайно згадується прикордонне місто
Уста і східні очі панни-лілії...

Колись любив я шкульно і глибоко.
Подібні весни — спомини розбудять
І георгінії жовтітимуть що року,
А ти ніколи гімназисткою не будеш...

1.

Сьогодні винятково гарна зустріч
І синій день і граціозна донна
А ввечері, що відпливав кривавим люстром
Венера розцвіла бутоном...

І знов і знов блукалось в сіножатах
І тій, що усміхнулася невинно
Хотілось про сукенку яблуневу розказать
Про юність... про кущі малини.

2.

Пожаріє в полях... І так дивно:
Щойно липень розлився медами.
А крихкі, сондежмурні мотиви
Хтось червоним і сірим поплямив...

Зеленіють ліси там, за Бугом.
На шляхах — гомонять колесниці
І надходять туманів папруги,
Щоб в озерах молочних втопитись.

Наче б осінь в цей сумерк вечірній.
І так хочеться думать хоч трохи:
Про стукіт двох серць неспівмірний.
Про циганський, замріяний профіль...

*
**

Вдарило сонце по нивах — запалило
І побігли і побігли хвилі мідні...
Стужавіла земля та й закуріло
Та й зашуміло гонами лагідно...
Село Котюженці... Довкола — степ.
Під лісом простягнулась залізниця.
Маленька станція не раз присниться
І все минуле — в споминах росте.
„Одеса — Київ”
„Київ — Одеса”
Мчались тудою експреси...
Юрба товаришів на конях.
Дзвонять копита, дзвонять...
От як сьогодні подільський Еол
Дме і на хмарах грає
Й біжить, доганяє поволі
Аж ген, де лягла залізниця
Й півстанок, що сниться,
Де мчались експреси
„Київ — Одеса”...

МОЄ АЛЬТЕРЕГО.

Лани подільські й золоте підсоння.
Клечальне свято у лісах шумливих...
Душі своєї я вже не відслоню
І вітра не ловитиму за гриву...

Ось громом б'є чуже, співуче місто,
В повітрі й в серці тріумфують жижжж.
Колись я думав стати колоністом
І перекрочить всю Європу пішки...

Колись у снах, ціною кочегара,
Хотілося в країни екзотичні
Хотілось в легію, в піски Сахари
Чи під рівник, на острови величні...

І ще тоді двійник мій насміхався.
Нас було двох: у нього серце — камінь.
Я ж сонце й квіти пристрасно кохав
Я рад був всесвіт обійняти руками...

Він в буднях жив і знав окремі цілі.
Стратегом гриз старі, воєнні мапи,
Його тягнуло в гнізда скорострілів,
В суворі шанці й сколихи гармат...

І переміг він. Вже не сонце й квіти —
Ростуть в душі майбутні Тернопілі.
Ось настрій мій рубінами горить
І тиснуться — бажання перезрілі!

Лани подільські й золоте підсоння.
Клецьке свято у лісах шумливих
Душі своєї я вже не відслоню
І вітра не ловитиму за гриву...

НОВА ВЕСНА.

Вже хмар весняних золотіє обрис.
Зідхають в небо соняшні діброви.
Пливе в міражах вигинчастий обрій
І дах цигарку курить загадково...

Луною вдарив паровий свисток
На роздоріжжях — п'яно від погоди.
Весна хрещата в верболозах бродить,
Ревуть в ярах запінені потоки...

О, Музо, знов той спів на крилах Нота,
В рожевих шумах вешняки колюють.
Твою безумність я, твій подих чую
Чи знов мені відкинути турботи?...

Чи знов цвісти і в полум'ї серпанить
Коли вирують літаки в зеніті,
Коли в майбутнє гупають тимпани
Й гряде доба страшного іпериту?

Прийдуть, прийдуть далекі, непокірні
І людям вже не вистарчать тампони.
Промчалось старе життя — у прірву
Автомобільним гоном.

ДНІ.

Одноманітні дні руйнують мій неспокій.
Цілюють душу, мов зефіри бинду
І кличу я весну нову, рожевощоку,
Бо щастя я своє навік розполовинив.

Ось в шахтах я, а може це печера,
Довбу стіну — за нею сонце й квіти,
Русалки кличуть в зеленастий терем
І сили мої сторішучать: жить!

Ой, знаю я ті подихи конвалій
В рожевий ранок — вір роси бадьорий
Мені ж зозулями співає май
І самодзвонно десь потік говорить...

Як дивно — черпаком оте життя!
Грудьми ж хапаєш ранкове повітря.
Смерком бутониться Венера золота
Крізь жасмінові віти... —

Єсть інший світ. В нім теж величне сонце.
Купається в бездонностях блакиті...
В нім горді душі крицево симфонять —
Ламають жах і крушать твердь граніту!

В їх м'язах — гнів, хоч серце, як веселка.
Ідуть, ростуть Великі Будівничі.
З їх уст залізом та вогнем несе
І творча кров — за горизонти кличе...

Щасливий я коли хвилюють весни,
Коли співають таємничі луни.
Життя я ладен на війні провести
Як рядовик-змагун.

*
**

Не кучер'явтесь золоті настрої
Не гомоніть сади зарожевілі.
Душа моя палає в перебоях,
Мій клич гуде: новим віддатись цілям!

Я чую хід запіненого завтра.
В затонах мли контурять пікінери,
Бредуть полки незнаних інфантерій,
Далеких бівуаків плямлять шатра...

Я не пророк, в мені лиш кров туркоче
Про амбулянси й зморені фурғони...
О, краю мій, так сотні тисяч хочуть
Перебresti великий Рубікон!...

МОЛОДІЙ МАТЕРІ.

Коли життям наллються твої груди
Й зруйнує тишу, серцем жданий крик —
Щаслива будь, високогорда будь,
Рішучий крок бо твій — на вік великий!

Не виграти нам прийдешнього у карти,
Вся сила тліє в м'язах і в душі,
Ти залюбки новій, суворій Спарті
Дарунок найцінніший свій зложи.

До сну в колисці змореним повікам
Не серенад про шумний рій дрімот,
Коли жорстоко їжиться весь світ
І сенс життя палахкотить: боротись!

Співай про дим і переможні штурми,
Про рідній край, горбатий від могил,
Про чвал повстань, про лихоліття бурні,
Про селища, що в полумі згоріли...

Співай про юнака, що впав на варті
Нехай малим запалиться до чину,
Життя ж бо ані казка, ані жарт
Лиш боротьба й повиність!

СТУДЕНТСЬКЕ.

Запалено в плиті. Сумує вечір,
На шибах вирости шпильки прозорі.
Встань і накинь пальто на плечі,
Дивись, які чудові взори!

Тут третій поверх. Ще колись згадаєш.
Присняться ще студентські дні холодні,
Як ми варили зупу й гріли чай...
Це так, як восени на огородах
Колись жаркі вогні ми розкладали,
Пекли картоплю й в карти грали...

Тепер — літа, за нами, перед нами
Й з душі випрошуються барвні рими,
Хоч в цих клітках, в цих вовчих ямах
Інакше пахне коксу дим...

ТОВАРИЩАМ.

Ще так далеко й шлях такий великий,
Та що ті ночі? Що зрадлива твань?
Горять, горять бунчужні смолоскипи
На верхогір'ях нашого призначення!...

Ти обезсилений? Яка байдужість...
А ти затер свій каменистий слід? —
Це не каблук життя, не прірва, друже,
Хоч все в твоїх очах на мить поблідло...

Знаю: є така гірка хвилинисть,
Такі безплідні дні, що можна скрикнути.
Тоді зажмурюється думка звинна
Й мовчить, як доля, бездоріжжа прикре...

Шарпнуло, винесло тебе на беріг
І наче алкоголь горить свідомість:
Куди? — питаєшся, в яких печерах
І що так засмоктало дух незломний?

Пристанеш, але знов життя побачиш,
Щоб знов заслухатися в дивний туркіт
І скажеш надхиливши свіжу чашу:
Живім яскраво, так як цвіт насуридій!...

Рівняйте ж крок на цім шляху великім,
Минайте багна і закляті твані... —
Горять, горять бунчужні смолоскипи
На верхогір'ях нашого призначення!

ПРАОБРАЗ.

Я люблю коли мати з дочкою
І дочці — кільканадцять літ...
А в очах полохливі прибої
Невимовного щастя, привітів...

Коли в тих роках перший наріст
Кучерявих бузків і конвалій,
Коли ще наївна безхмарність
Проблискує в жартах невдалих...

З глибини прастоліть линуць барви
І так само тріпоче волосся
І встають ті ж хвилини прегарні,
Що нераз їх вітатъ довелось

Ген, в пісках пракультур, аж в Єгипті,
В Римі, в Кельтів, Германів і Скитів
Хмільний дзбан матерям було випить
Горем, смутком і щастям налитий...

Як тоді, тут на площах, в трамваях
Вас, настрої, схвильовані й босі
Стріне біль і з докором звичайним
Стусане материнський досвід.

НЕОСЯГАЛЬНЕ.

Живеш, немов твердиня серед моря.
Та й тут чужі тобі бурунні шуми
Солодкий штиль минає так же скоро
Як смереченосні подихи тайфунів...

В смугляві ночі й злотопері ранки
Приходять з вітром кораблі вантажні —
Ти їх не ждеш і серця твого брами
Ані один пірат ще не підважив...

Все дивишся глибокими очима
В запінену, барвисту безконечність,
Де обрій стогне й подувом шпарким
Троюдить вітер табуни далекі...

Життя просте, та стільки в нім захоплень!
Буває час, що й ти на своєму лоні
Трагічно руки молоді заломиш
І ждеш когось жагучого, палкого... —
Дарма. Жує вода пісок розмоклий,
Бушують хвилі і нема нікого...

АТАВІЗМ.

Вечірня мла і заходу рефлекс.
Мені чужі стилева шафа й двері,
Чужі вогні палаючих електрик —
Я потонув у первісних печерах...

Крик атавізму задзвонив у жилах
І з нетрів враз війнуло давнім димом —
За кочовищем серце затужило,
За вугляками й м'ясом запашним...

Напнуте тіло — мідь у сяйві сонця.
Кружляє ріг настоящего меду.
Басують коні в полі остронь
І кличе вітер степовий: вперед!

Ой, знаю я що ватажок задумав,
Він не чаклун, він власними руками
Пірве красу... І будуть гнатись луни
І буде оргія і буде шал нестяму...

В молочний ранок владно пахнуть трави
І роздувають соколинні груди,
Та, заки встане скитський день яскравий,
В цю ніч химерну спати я не буду...

*
**

Цей вир життя, ці пристрасті і звички
Щоденщина жорстока й пізній лет...
Мені тут все доступне і музичне —
Я від трох літ поет.

Дитиною злюбив поля, ячмінь вусатий
Дурманив медом гречки білий сніг
Душа моя жила, як конденсатор
І лиш тепер оці пісні...

Зимою руйнував морозні віти, —
Завзято мати гнала від вікна;
Смерком на захід, кровію облитий
Дививсь, як квітка мовчазна...

А потім жах війни. Полки, обози,
Червоні, Білі, Чорні, Галичани...
Брели в снігах голодні паровози,
Гармати і тачанки...

Я бачив бій, я нюхав дим гранатний,
Ми несли поміч зголоднілим коням.
Мені в дитинстві довелось пізнати,
Як тяжко жить — орлятком на припоні!...

*
**

Пам'ятаю: —

ще стояла березнева, синя стужа,
але сонце щиро вже під гаєм
полоскало золото в калюжах
і заплакано кудись дивились будні
й капало зі стріх що дня в полудень...
За селом десь гупали гармати.
Близький фронт заліг з ліском сумежно
Там, на цвинтарі, в снігу по пасок — стежі,
На хресті — телефонічний апарат...
Це — юність!... Буйна кров!... Козацьке тіло!...
Їх, як вовків війна тягнула в поле
Й вони брели голодні, босі, голі...
Дарма, що села хмурились, сиділи
І, як на злість, в таку добу багряну
Батьки горілку гнали полум'яну...

ОКЛИК.

Братові Дмитрові.

Брате мій! Скільки днів, скільки літ гнітучих,
Скільки цінностей з'їла потвора часу!...
Тепер вже розбитою бурею в кручах
Нашим нервам вищять...

І гризе пережите й щемить десь в душі,
І вертає назад, мов нескінчений сон...
То прогонами хмар в синь осінню біжить,
То губиться в дзвоні...

Згадай: десь за містом криваві вагони..
Горобців табуни на іржавих осях..
Румянок, полин, лобода і колосся
І дикий гомін...

Згадай: ряд тополь і солодкий дим з вишні..
Крик ворон, розпанахані їхні гнізда..
Чи ж зможеш відчутти настрої колишні
В цю дійсність залізу?

Чи зможеш любити, як колись ми любили:
Гранати, набой, одрізи, штилеті?...
Не чую, мій друже, й не знаю — де ти,
Невже у могилі?

Невже більшовицькою долею в полі
Закинуто в землю голодний кістяк
І тільки вітри десь біжать над тобою
Та клоняться — маки?...

В БУДУЧЧИНУ.

1.

Росте, гартується — мужніє,
Пливе в майбутність сілутом...
Як одчайдушний цей полет,
Які жахливі будуть дії!...

Ні, це не провесінь бунтарна,
Вже сумнів серця не розтопить,
Ось, тріюмфально незабаром
Нам крочить тисячами попліч!

Росте, координує м'язи
Незломний, молодий і впертий
Це Він, це ми, це кожний з нас,
Що принесе себе у жертву.

2.

Минеш поріг і вже видніє другий.
Мов пісню, вітер ту любов колише:
в жита брести невищербленим плугом —
Насіння нести перелогам свіже...

І вірить: як впадуть мозольні руки,
Шляхи не вкриються гнітучим рястом,
Хоч, та й нераз над нами ще закриче
І не одні ще очі вип'є крук...

Вже хруснув засув, трісли темні брами
По звалах, вкритих предковічним мохом,
Наперекір невільницьким думкам,
Ми вкročили в зубуту епоху!

Ростуть, як гнів, залізні когорти,
Налиті сонцем, молоді, рішучі
Їх спів, їх чин зустрінуть неминуче,
Як зустрічають пароплави в порті..

МАРШ МОЛОДИХ.

Орлами нам в синь вилітять.
Так ваблять залізнії грюки.
Колеса найтяжчих гармат,
Бригади чобіт по бруках...

Що холод? Що рання весна? —
Мов пробіски встанем з-під снігу!
Зчорніла в степу борозна,
Зводяніли жорстокі криги.

Ми скоро покажем батькам,
Як спрагли серця наші й груди
І вперше десь випаде нам
Ворожі окопи здобути!...

*
**

Про полки, про козацькі шинелі
Про обмотки й набої співать...
Ось на мапці: міста і оселі
І шляхи і дороги рапаті...

Я стратег, що в занадрах в'язниці
Бачить візії дивні й страшні,
Ревне серце в багристім вогні
Молодих блискавиць!...

Це знов, як степи грім почують,
Де підковам — роками бряжчать...
Як винами кров забушує: —
Рубнути чекіста зплеча!...

МІСТЕРІЯ ВІКІВ.

Українській еміграції.

Під гнетом долі суджено було пройти границі.
І ми пішли — розпорошилися по цілім світі,
Щоб муки пить з призначених криниць.
Щоб в серці найжаркішу з тут носити!...

І запеклися дні, бо за життям в погоні
Не стало часу на розраду й відпочинки
І тільки спогади немов пожежа червоні
Малює крадькома чиясь рука злочинна...

Занурені в холодний морок — сотні тисяч
Ідуть, щоб завершити міт прекрасний
І вкочить на рівнини, де так гостро дише
Шумке життя, що вабить сильні раси...

Так втаємничені ми осягнем висоти
Нового духа. Так крізь смерти брами
Пролинуть нам залізними полками
І народитись знов — щоб знов боротись!

Лиш тільки гарту. Ось, розвіються тумани
І стрінуть нас на луках, мов зпросоння:
Слова сіяючі гієрофанта
І дальній гимн і перші бризки сонця!...

ТУНЕЛЬ.

Творчеможність моя — наче потяг в тунелі.
Біжить, біжить снага по темних рейках,
А в чаймистім серці — стигнуть акварелі
І в душі хтось дзвонить в золоті тарелі..

Минають димні дні і темінь гасне.
Десь прикінці там ясність вже туркоче...
Мій юний потяг вилетить завчасу
І метеорно в синяву покотить...

Пройдуть піски, застелені пустині
І сплет кряжів ліниво проповзе.
І хвилюватиме залізна Україна,
Де серце моє згасне в чорноземі...

*
**

Зацвіли на небі зорі
Мов бутони...
Надто чітко галузки дерев контурять.
Пролітають електричні вагони
Й ненароком передміську тишу бурять...
Знову йду. Такі самотні кроки.
В центрі десь гуркочуть самокати.
Черги споминів плывуть потоком —
Хмарами кудлатими...
Бачу сад і нещасливу маму
О, моя подільська Україно!
З вітряками, з хлопцями, з піснями —
Фільмою моє дитинство лине...
Потонув там не один вишневий вечір.
Так злюбив я келихасті зорі,
Воркотливий шум нових експресів,
Семафори...
Прощавайте ж села і настрої
І міражі й колосковий гомін,
Залишив я вас малим ковбоєм,
А прийду — в шоломі!...

ЕМІГРАНТ.

Серце втомлене — спрагле до краю.
Дзвонить час, ну й газети що дня...
Та коли засміється весна,
Він не може дивитись з вікна,
Як антени про повінь співають...

Два десятки завершиться літ,
Як покинув далеку родину
Де Кубанщина люба лежить,
Де задумано хмари линуть...

Намотало по сірих шляхах
На селянських співучих підводах...
Тільки гомін у полі зідхав,
Тільки пісня цвіла безтурботна...

Хмароломом пройшла боротьба.
І вже дітям цей спогадів сплет,
Як в кишнях з гранатами спав.
Як розіграно йшов на багнети...

Гармата перехилена стояла в полі.
Без колеса дивилась в горизонт... —
Тепер вже досить, ох, тепер доволі...
І снівся їй давно забутий фронт.

Щоденно там збирали ми набої,
Палили порох в темні вечори.
Скрадаючись, з одрізом під пахвою
Там юний час мій догорів...

Ви не питайте, де моя колиска,
Де затуманився мій дитячий дім —
Пах динаміту серце моє тисне
І буйні дні замкнулися у нім...

Гармата перехилена стояла в полі.
В іржавій люфі заспіраливсь гвинт,
Крізь дуло — небо й хмари через коло
А на межі — полин...

ФРОНТ.

Заблукалася романтика в окопах.
Закохалася в залізі і вогні,
Де з лопатами стрільці мов рудокопи.
Де шинелі й каски мовчазні...

А в степах тополі лебеділи
Й фосфорно світилися сніги
І цупкі були крижані брили,
Що купалися здовж берегів....

Гармати чорно і стурбовано дивились.
Бадьоро хукали промерзлі козаки.
Захвилювало — загорілось в жилах
Як сірі лави — запал охопив.

Там відступають, тут — новий розгар.
Був наказ: посуватись осторожно!...
Наш сотник закурив цигарку...
Здалека бризкав кулемет ворожий...

СМЕРТЬ УСУСУСА.

Запінилося небо в день гарячий.
Стояли хмари легким, ніжним шумом.
На сонці — зграями метеликі ледачі...
І тут же на межі лежав сурмач.

Ще жив... Зусиллям перемігши болі
Підвівся, скинув обважнілу каску
І глянув: плавно мерехтіло поле...
Так як в дитинстві... Ох пераз, пераз

Впивався він шумучими житами,
Зривав дзвіночки й полум'яні маки...
Так само ось, жагучістю атаки
Знівечено його стрункі літа...

Дивився в обрій, де малі оселі
Накрились легендарними горбами, —
Де войовничо рвалися шрапнелі
Й ковтало небо білосніжні плями...

Там одностроїв переможний чобіт
І рядом — шапка та селянська свита —
Під гострий дзеньк запізнених копит
До штурму йдуть кремеznі хлібороби...

Лютує край — велике грибовище,
Де плідний час засіяв отаманів...
Вже п'ятикутню прохромив наган
І лютий шомпол — обапільно свище...

Гей же до зброї, до життя, до праці! —
Кричало селам передсмертне серце,
Воно ж так мало перенесло герців...
— Нагіє!!!

І впав. А день погладив ще раз ниви
Та й відчалив за карміновий обрій.
Нагнувся вітер, глянув теплокрило:
Ой, люлі, брате, кров твоя — хоробра!...

Віддав життя і щастя водограї,
В рвучких боях не спочивали руки.
Останній дар твій для палкого краю:
Цей пізній зов і зціплений п'ястук.

ЕКЗЕКУЦІЯ.

*Оцурається брат брата
Т. Шевченко.*

Вивели... Глянули... Сплюнули.
— Ах, ти петлюровська морда!
І копали яму за містом.
Люди — свої, заринуть і чорта,
А той в тужурці — чекіст.

Бігли вітри полями.
Гналися дивні гомони.
Це весна десь в ярах клекотіла.
Серце різали хмарні спомини
Й думалось: кров, земля, тіло...

Вбили його. І засипали.
І сміялась блискуча тужурка.
І мовчали свитки розперезані... —
Буде ждати десь мати зажурена
І чекати могила на хрест...

ПРИВИД.

Засніжило поля й рови глибокі.
Решіткою стоять кольчасті сплети.
А там... там топляться в заметах
Редути вигаслі, вози безбокi...

Пройшла кіннота й сліду не осталося.
І переможно смерть піднесла туби,
Гуде, в простори льодовато трубить:
Тут цілу сотню розстріляли!...

Скажено кулі кров гарячу точать
І виріс в хмарах знак предивний
І непотрібно, зовсім безнадійно
Світилися в снігу тифозні очі...

З уяви виринули дальні стріхи,
Вишневого галуззя дим приснився
І сипались вогнем шрапнельні зливи
Й проходили десятки тисяч ніг...

Летів Вершник, розхристаний, свавільний,
Обличчя — демона, суворі брови
Й прекрасні очі й коси її смільні,
Та на устах — запінилася кров...

Засніжило поля й рови глибокі.
Решіткою стоять кольчасті сплети.
А там... там скрилися в заметах
Редути вигаслі й вози безбокі...

ЕПІЗОД.

Тополі. Шлях. З вікна рожевий промінь.
Ой, мамо — ні, такий хороший він!..
В кутку шинеля... торба... карабін...
От так як вчора. Музика і гомін...

Нарцизів запах — ніздрі хвилював.
Спалили стан жагучії долоні...
Тоді гриміло та сурмач десь грав —
Це уночі сідали буйні коні...

А коли ранок опурпурив вікна
Й крильми забила широчінь блакитна —
Так весело було в душі, так пусто...
Кивала за вікном малинова галузка...

Олені Степанівній.

Нахабна артилерія колише твою душу.
Похмурі шанці й оклики старшин...
Ось сотень рій в багрянний наступ рушив
І в діядемі гураганного вогню: вершини...

Суворі Маківка!... Гранатні косовиці!...
Земля і кров на гордих одностроях...
Біжать багнети, їжаться обличчя.. —
Так рік п'ятнадцятий зродив героїв...

І от помчались дні, роки, десятиліття,
Орлице, де ж твій карабін, торністра?
Ах, пам'ятать тобі шрапнельний квітень
І не забудь повік доріг тернистих...

Хоч душить це життя, бо ж сірі дні за днями,
Згадаєш ще нераз той шерех кроків...
З жіночим серцем, з буйними думками
Живе двійник твій — юнаком в окопах!...

Поривам — жить! Ти до кобури звикла.
Пройшла з залізом клетіт весняний...
Орлице, що поставила себе у приклад,
Ми ціним порох з твоїх ніг!...

ВЧОРА.

Був же ярий, надміру сипучий засів. —
Не затримались хмари й не злили дощем —
Кров'ю своєю той ґрунт ми зросили,
Кров'ю просякнуті наші поеми!.. —

А як шлях задумавсь, як замкнувся обрій —
В хаотичні стоси зложено всю зброю,
Був ще крик і лемент і невдалі спроби
Та й пішли в сніги пухастою зимою...

Яр-весна сконала в соняшній пурпурі,
Відгреміла повінь кострубатих гроз
І зловіщо очі ситий кат зажмурих:
Стухла кров, льохи, знівечений Христос...

Той випар ще снує кошмарний спогад.
Новонароджена у нім росте душа,
А дні в майбутнє буйволами мчать
І крові прагне знов живучий бог!..

Яр-весна сконала в соняшній пурпурі.
Вражий кінь її в полях пошматував.
Та й не знать вже нам такої велич-бурі...
Йде вагітне літо. Йдуть тяжкі жнива.

СЬОГОДНІ.

Ми довго слабували, довго ждали.
Наш кволий бік — сліпа злодійкуватість,
Та грізний присуд тверді дні заграли: —
Без крику немічній душі сконати!

До мет іти певнішими шляхами.
З суворим серцем пристрасно хижачить —
Тяжка ганебність історичних плям
Не пхне до чину лиш одних незрячих.

Високо ж стяг! Хай бачать горизонти
Як пружний вітер жовтосинь полоще.
Нам вперто сняться мудрі оборони
І клекіт куль і бомбоносний дощ...

Співаєм: в боротьбі життя хороше,
Не перші ж ми, та духом — піонери.
В рішучі дні стрункий багнет наложить
І на кордонах стане — наш гренадієр!...

ЗАВТРА.

Опалене, відважне покоління
Глибких доріг вже не побачить
І легендарним буде бій козачий
В ровах, за плетяним воринням...

В тобі, мій краю, будуть інші гнізда —
Блакитні села з якими орлами,
Що тільки поклик і надхмарний свист
Цінитимуть. Крізь твої брами

Пройдуть літа багристим шляхом,
А дні стоятимуть нові, хороші
І полоскатиме бравурний вітер стяги
І буде мовчазна сторожа...

В шоломах їм — до сонця усміхатись
В ненависті гарованим, в любові —
Й підуть колись в степи простори рвати
Полчища проломові...

П'ЯТЬ НАБОЇВ.

Сміялися... Рвали квітки жмутами...
Прощали хмарин золоті сувої
І раптом в пахучій ріллі, під ногами
Знайшли п'ять набоїв...

Це що? В день любовних розгонів
Тут, в полях, де весна тріюмфує
На простягнутій, юній долоні
Гільзи й кулі?...

О, розгублені свідки геройства
Дивних мук і панцерної тверді,
Чи присниться вам полк одностроїв,
Що цим ланом пройшов гордо й вперто?!..

Споважніли. Слова були зайві.
Десь, здається, обрушились скали...
Десь моргнули далекі сигнали
І посипались громами — сальви!...

А як сонце заграло в блокноті
Й п'яний вітер рванувся за гори,
Він подумав про хижу кінноту,
А вона — про бандаж з йодоформом...

Сміялися... Бігли назад тим плаєм.
Прощали хмарин золоті сувої...
І принесли, мов скарб надзвичайний:
П'ять іржавих набоїв...

ГОРИЗОНТИ.

Знов тривожать уяву розбурхані вісті
А в незнаних полях б'ють гармати на сполох...
Ось, здається, прибуде нечуваний гість
І, мов шуляк, злітаєш в повітря і стежиш
Як ростуть розгортаючись в коло
Велитенські безмежжа...

І пристрасно віриться знов у ті весни,
Що так ревно чекатимуть свіжої зливи...
Ви, задавлені еха років бунтівливих,
Буйні марева в снах і пригодах чудесних!..

Та не казка в душі — боєва романтичність
І не сумнів, а віра в надлюдські зусилля,
Коли піднімаються — тисячі тисяч!...
Коли вже й життя попливло непомітно
Й в окопах старих, на валах, на могилах
Мерехтять дивні світла...

З М І С Т :

Молитва	5
Шлях	6
Покликання	7
В дорозі	8
Мандри	9
На озері	10
Червень	11
Після дощу	12
Вересневе	13
Осіній малюнок	14
Надбужанська осінь	15
Дитинство	16
Я	17
В альбом	18
Народження	19
Дівчині	20
Осіній лист	21
Г. К.	22
*	23
**	24
Моє альтерего	26
Нова весна	27
Дні	29
*	30
**	
Молодій матері	

Студентське	.	.	.	.	.	.	.	.	31
Товаришам	.	.	.	.	.	.	.	.	33
Неосягальне	.	.	.	.	.	.	.	.	34
Атавізм	.	.	.	.	.	.	.	.	35
*	.	.	.	.	.	.	.	.	36
**	.	.	.	.	.	.	.	.	37
Оклик	.	.	.	.	.	.	.	.	38
В будуччину	.	.	.	.	.	.	.	.	40
Марш молодих	.	.	.	.	.	.	.	.	42
*	.	.	.	.	.	.	.	.	43
**	.	.	.	.	.	.	.	.	44
Містерія віків	.	.	.	.	.	.	.	.	46
Тунель	.	.	.	.	.	.	.	.	47
*	.	.	.	.	.	.	.	.	48
**	.	.	.	.	.	.	.	.	49
Емігрант	.	.	.	.	.	.	.	.	50
*	.	.	.	.	.	.	.	.	51
**	.	.	.	.	.	.	.	.	53
Фронт	.	.	.	.	.	.	.	.	54
Смерть Усусуса	.	.	.	.	.	.	.	.	56
Екзекуція	.	.	.	.	.	.	.	.	57
Привид	.	.	.	.	.	.	.	.	58
Епізод	.	.	.	.	.	.	.	.	59
Олені Степанівній	.	.	.	.	.	.	.	.	60
Вчора	.	.	.	.	.	.	.	.	61
Сьогодні	.	.	.	.	.	.	.	.	62
Завтра	.	.	.	.	.	.	.	.	
П'ять набоїв	.	.	.	.	.	.	.	.	
Горизонти	.	.	.	.	.	.	.	.	

1, 86

(1986)

PA

3191^y

C. K. M. H. I. P. E. H.
- K. O. .

My

neisee